

מסורת הש"ס

16 [ע"ז פ"א 3] טעם יב: לקמן קד' א [מוספתא פ"ה] ד' נתיין מוספתא ג' מנהי טו: ד"ה אלה ורשי' מכות ה"ה: ה [מוספתא פ"ו] 11 [ג"ל יומן ור"ה ג'נא"ש בקדושה] 11 [ג"ל ט"ה: 11] [מוספתא פ"ו]

תורה אור השלם

1. אם לא תדעי לך הדקה בגישה צאי לך בעקבי הציאן ורעי את דגיתך על משבנות הרעים:

שר השירים א ח

הגהות הב"ח

א רשי' ד"ה דפתיא ל"ל קודם ד"ה דניני:

מוסף רשי"י

לפום גמלא שיחנא. הסמי לפי הגמל [קמון 17] לפי כח הגמל מרצן במשלו [סוטה יב]. וזוי פשיטו. וזוי מדינה שכן שמינת שצויי זרי, כל כסף מדינה אדם משטנה ככסף זורי כדאמרינן לעיל סלע מדינה פלגא דחוזא שחול אדם משטנה ככסף [דע"ל סה].

תוספות ר"ד

א"ר א קופה של בשמים אמר ר"א לא נאמרו דברים הללו אלא בירושלים פירוש ששם הנשים מתקטנות בבכיות ביהור: בעי ר"א כהנה הנישום או כהנה המתקבלת שבת ראשונה או כל שבת ושבת חודש ראשון או כל חודש וחודש שנה ראשונה או כל שנה ושנה תיקו: א"ר ש"ב א"ר גמלים של ערביא אשה גובה פורנא מהם א"ר פפי הני תוחבי דבי מכסי אשה גובה פורנא מהן פ"י כותבה שצ"פ שאינה נגבית ממטלטלי אלא ממקרקעי כיון שמרים היה באלו המטלטלים וברוב כותבי הם נמצאים כל אשה ספקא דרעה עליהן כמו שזכרנו על הקרקע גובה מהן: א"ר מרש הזה אמינא הני ארנקי כמחוז אשה גובה פורנא מהן מאי טעמא אסמכתיהו עלייהו כיון דחזי דשקלי להו ונפקי וכי משכחי ארעא ובני בהו אמינא אארעא הוא: מתנ"י יהמשיא את בתו סתם לא יפחות לה מחמשים זוזי: בפסק להכניסה ערומה לא יאמר הבעל כשאכניסנה לביתי אכנסנה בכסותי אלא זוז אם יש בכיס מפרנסין אותה לפי כבודה: א"ר אביי חמשים זוזי פשימו ממואי מדקתני סיפא: אם יש בכיס מפרנסין אותה לפי כבודה ואמרינן מאי כים אמר רחבה ארנקי של צדקה ואי סלקא דעתין חמשים זוזי ממש אם יש בכיס כמה יתבינן לה אלא שמע מינה חמשים זוזי פשימו ת"ר: ויתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסין את היתומה ואחר כך מפרנסין את היתום מפני שהאיש דרכו לחזור על הפתחים ואין אשה דרכה לחזור ויתום ויתומה עולמא דרבנן הוי מנה זורי כדמשמע דפרק קמא [ע"ל יב]: גבי צית דין של כהנים גובים כ' ובע"ה גובין מטלטלין

מציאת האשה פרק ששי כתובות

סז.

עין משפט
נר מצוה

מזיעין סחמי. תחת רגלי להלך עליהם: לפום גמלא שיחנא. לפי כח הגמל יטעוניהו משא: אם לא פדעי. אם לא תמני לז כנסת ישראל לשמור את התורה ואי לך וגו' סופך לנאת בעקבי האלון ולרעות את גדיותך: והז. חמיכות זה: והי הוא כשווי. לא יוסף שלש ולא יפחות חומש: והז הרי הוא ככלים. והז שזור הרי הוא ככלים. ומפרש ואזיל מאי כלים: דינרי והז שהן טבעין: הרי הן ככספים. להוסף שלש לפי שמומנים לשכר: לפורטן. שיש להן קצבת מטבע להחליפין תמיד דינרי כסף ובפרוטות להוצאה ולסחורה: דפתיא. לפי שמשמטמטין בהן והוא מקבלן בפחות חומש: אי נימא אסיפא. אלירני והז: ואיצעית אימא. ככלים של כסף דפתיא ולא תקשי לר' יוחנן דכי אמר רבי יוחנן בגרוטאות גדולות ומתניתין דהבזא פריכא גרוטאות דקות שנופל מהן כשמטמטמין בהן: דק דק של זהב שקורין פלאג'א: וזהו חומש של אנטוניה. הוא עיקר שורטון וזהו שהכניסה לבעלה שום מהם הרי הן ככספים להוסף שלש: פרנא. ריוח שלש: תוספי דבי מכסי. שכלות של אותו מקום: אשלי. חבליים: ארנקי דמחוזא. כיסין מלאין מעות: פרנא. לזה שמעתי כתובה מנכסי יתומים ולא אמרינן מטלטלי דיתמי לא משמעדי לבעל חוב: וסמכתיהו עלייהו. וגביין מטלטלי כי הני שהן להן במקום קרקעות לפי שבעלי סחורה הם: דשקלי נהו. הנשים האלמנות והגרזשות שגובות כתובתן: ארעא הוא. ואין גובות אלא מן הקרקע מן היטומים: מתנ"י וכן המשיא את היתומה. גבאי דקדק: גב' זוזי פשיטו. זוי מדינה שמונה מהן זוז זורי: להספרינא. מונות של דקדק: שצאו

מזיעין תחתיו ובאין עניים ומקפלין אותן מאחריו איבעית אימא לכבודו הוא דעבד ואיבעית אימא כדבעי ליה למיעבד לא עבד כדאמרי אינשי לפום גמלא שיחנא תניא אמר ר' אלעזר ברבי צדוק אראה בנחמה אם לא ראיתיה שהיתה מלקטת שעורים מבין מלפי סוסים בעכו קראתי עליה מקרא זה יאם לא תדעי לך היפה בגשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותך אל תקרי גדיותך אלא גויותך: אמר רב שמון בר אבא אמר ר' יוחנן הכניסה לו זהב שמין אותו והרי הוא כשווי מיתבי הוהב הרי הוא ככלים מאי לאו ככלים של כסף דפתיא לא ככלים של זהב דלא פתיא א"כ ככליו מיבעי ליה ועוד תניא זהב הרי הוא ככלים דינרי זהב הרי הן ככספים רבן שמעון בן גמליאל אומר במקום שנהגו שלא לפורטן שמין אותן והרי הן בשוויהן רשב"ג אהייה אילימא אסיפא מכלל דתנא קמא סבר אפי' במקום שנהגו שלא לפורטן הא לא נפקי אלא לאו ארישא והכי קאמר זהב הרי הוא ככלים מאי כלים כלים של כסף רשב"ג אומר הרי הוא כדינרין של זהב במקום שנהגו שלא לפורטן לא לעולם אסיפא ודנפקי ע"י הדחק ובהא קמיפלגי מר סבר כיון דנפקי משבחין לה ומר סבר כיון דלא נפקי אלא ע"י הדחק לא משבחין לה איבעית אימא כולה רשב"ג היא וחסורי מיחסרה והכי קתני זהב הרי הוא ככלים דינרי זהב הרי הן ככספים כד"א במקום שנהגו לפורטן אבל במקום שנהגו שלא לפורטן שמין אותם והרי הן בשוויהן רשב"ג שרבן שמעון בן גמליאל אומר במקום שנהגו שלא לפורטן שמין אותם והרי הן בשוויהן מ"מ ככליו מיבעי ליה קשיא איבעית אימא הכא במאי עסקינן בדהבא פריכא רב אשי אמר בממלא אמר רבי ינאי בשמים של אנפוכיא הרי הן ככספים אמר רבי נחמני אמר רבי יוחנן אגמלים של ערביא אשה גובה פורנא מהם רבי מכסי אשה גובה פורנא מהן פ"י כותבה שצ"פ שאינה נגבית ממטלטלי אלא ממקרקעי כיון שמרים היה באלו המטלטלים וברוב כותבי הם נמצאים כל אשה ספקא דרעה עליהן כמו שזכרנו על הקרקע גובה מהן: א"ר מרש הזה אמינא הני ארנקי כמחוז אשה גובה פורנא מהן מאי טעמא אסמכתיהו עלייהו כיון דחזי דשקלי להו ונפקי וכי משכחי ארעא ובני בהו אמינא אארעא הוא: מתנ"י יהמשיא את בתו סתם לא יפחות לה מחמשים זוזי: בפסק להכניסה ערומה לא יאמר הבעל כשאכניסנה לביתי אכנסנה בכסותי אלא זוז אם יש בכיס מפרנסין אותה לפי כבודה: א"ר אביי חמשים זוזי פשימו ממואי מדקתני סיפא: אם יש בכיס מפרנסין אותה לפי כבודה ואמרינן מאי כים אמר רחבה ארנקי של צדקה ואי סלקא דעתין חמשים זוזי ממש אם יש בכיס כמה יתבינן לה אלא שמע מינה חמשים זוזי פשימו ת"ר: ויתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסין את היתומה ואחר כך מפרנסין את היתום מפני שהאיש דרכו לחזור על הפתחים ואין אשה דרכה לחזור ויתום ויתומה עולמא דרבנן הוי מנה זורי כדמשמע דפרק קמא [ע"ל יב]: גבי צית דין של כהנים גובים כ' ובע"ה גובין מטלטלין

זהב הרי הוא כשווי. פירש ר"ח דכלי זהב מיירי כגון נומים וטבעות וא"ת מאי קאמר לא כללים של זהב דלא פתיא הא כללים איירי וי"ל דהכי פירושו מאי לאו כללים דכסף דפתיא דהא זהב כיון שהיא לוצבת תמיד נומים וטבעות אע"פ שאינם נפחתים אשה רוצה להתקטט על זהב ולחיות פוחתת חומש ומשני לה כללים של זהב דלא פתיא פירושו כגון כוסות וקערות של זהב דאע"ג דכי משתמשי בהן פתיא כשל כסף מיהו אגז ויקרס אין משמטמטין בהן תמיד ובהנהו פשיטא שהם כשוויין דלא משמטמטין בהם כולי האי דפתיא הכי נמי נומים וטבעות משום קישוט שלהן אינה רוצה לפחות ככליו מיבעי ליה פ"י שעומד בכלותיו ובחשיבותו ואינו פוחת חומש ומסיק דהבזא פריכא פירושו צרימא דהבזא פריכא איירי פ"י והז שזור והכי קתני והז שזור הרי הוא ככלים דהיינו ככלים של זהב כמו שאמר רבי יוחנן אע"פ שהוא שזור כיון שאינו פוחת חסו ככלים:

מבפ"א. וזה הניטול מן הארץ ממולא:

א"ר ארישא. מדרבנן פריך: גמלים של ערביא אשה גובה פרנא מהם. פ"י דקונתו ריוח שלש שהם ככספים שמוסף הבעל שלש וקשה לר"ת דה"ל למימר הרי הן ככספים כדאמר רבי ינאי וגראה לו דכתובה איירי שהאשה גובה כתובתה מהן דאסמכתיהו עלייהו כמו שפי' דקונטרס עלמנו גבי ארנקי דמחוזא ומכלן פוסקין דמטלטלי דיין משעבדי לכתובה דהו כנמלים דערצ' ואשלי דקמחויא דאסמכתיהו עלייהו ואין נראה לר"ת דאי קרקע דמו כהי דשמעתמא א"כ אם מכרם הבעל תולא אשמו מיד ולקוחות לאחר מותו ואם כן לדרייהם בעלה תקנת השוק אלא מחמת תקנת הגאונים גבאי דמטלטלי דיתמי כמו שכמזכירנו ב"י:

אמר אביי חמשים זוזי פשיטו ור"ת אמאי חמשים זוזי פשיטו אמר רבי דאלמך צפרק קמא דקדושין [דף יב:] צל דצריהם כסף מדינה וי"ל דרז יהודה לא נתן סימן אלא דהא אמרינן דהכולל [גי' דף 5.] [שם] התוקע לחצרו צאזנו נתן לו סלע רבי יוסי הגלילי אומר מנה ואמרינן מאי מנה מנה זורי תנן או מנה מדינה תנן ופשט דמנא זורי תנן וכן פריך מדרבן יהודה וכתובה נמי אפילו למלאן דלמך כתובה דרבנן הוי מאתים דלא פליגי [לקמן קי:] אלא בשא אשה צארכ ישראל וגירשה צקפוטיקא אם נתן ממעות ארכ ישראל או ממעות קפוטיקא וכן מנה דלמנא דהוי לכולי דכתובת אלמנא מתלה כול מורה:

וכח"כ

יב א מ"י פנ"ז מהל' אבות הלכה א טור ש"ע אה"ע סימן ק סעף א: יב ב מ"י פ"כ שם ה"ל א [ופ"ג ה"ל ט] סמג עשין מה שזכ"ר שם סימן נט סעף א: יד א מ"י שם הלכה ב טו"ע שם סעף ב: בור ד ה מ"י פ"ח מהל' ממתט עניי הלכה טו סמג עשין קכ"ט טו"ע י"ד סימן נט סעף ב: בור ד ז מ"י שם והלכה טו סמג שם טו"ע י"ד סימן רנ"א סעף ח:

לעיו רשי"י

פלא"א [פילול"א]. רט"ס (זהב), פירו"י (זהב).

תוספות ר"ד

דיתמי דשיבקי אבוהן: מתנ"י המשיא את בתו סתם לא יפחות לה מנ"י זוז פסק להכניסה ערומה לא יאמר הבעל כשאכניסנה לביתי אכסה [אוהז] בכסתא אלא מכסה ועודה בבית אביה וכן המשיא את היתומה לא יפחות לה מנ"י זוז ואם יש בכיס מפרנסים אומר לפי כבודו: אמר אביי נ' זוז פשיטא פ"י חמשים זוז מדינה ממאי מפרנתי אמר יש בכיס מפרנסים אותה לפי כבודו ואמרי' מאי כים וא"ר ארנקי של צדקה ואי ט"ד נ' זוז משה אמר יש בכיס מנ"י יתבינן לה אלא ש"מ נ' זוז פשיטו. י"ד יתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסים (אותה ל"כ) את היתומה ואח"כ מפרנסים היתום מפני שהאיש דרכו לחזור ואין האשה דרכה לחזור. ואי קשיא הא תנן פ"ב דהוריות האיש קודם לאשה להחיות ולהשבא אביה ודאשה קודמת לאיש לכסות ולהוציאה מבית השביח ובוטון ששניהם עומדים בקלקלה האיש קודם לאשה בכל מעשיו פ"י אשה קודמת לאיש לכסות מפני שבושת האשה מרובה משל האיש ולכת ערומה אלא למונות האיש קודם וזה להחיות והכי תני האב מפרנסים היתומה קודם וא"ל האי פרנסה פרנסה כסות דא"כ אמאי תלי טעמא שתיין זוז מיידי בעיר שיכול האשה לחזור ולהתפרנס אם לא ניתן לו מכיס של צדקה ויתור גדולה בושת האשה לחזור משל איש ומתני' דהתם מיידי במבדק או בספינה שאינו מוצא לחזור ואם לא יפרנסו ימות התם האיש קודם